

Pulitzerova cena za rok 1985

Alison Lurie: Foreign Affairs, London, Michael Joseph 1985,
291 s.

Americká spisovatelka Alison Durieová, žijící střídavě v USA a ve Velké Británii, je autorkou již sedmi románů. Žádný z nich však nedosáhl takového ohlasu jako "Foreign Affairs" odměněný v loňském roce Pulitzerovou cenou. Lurieová je profesorkou angličtiny na Cornellově univerzitě v Ithace /nar. 1926/ a zabývá se ve svých románech akademickým prostředím /Love and Friendship, 1962; Imaginary Friends, 1967; The War Between the Tates, 1974/ nebo prostředím umělců /The Nowhere City, 1965; Real People, 1970/. V posledním románu v mnoha směrech dovedně využívá kromě konfrontace anglického a amerického způsobu života kontrastu životního stylu akademiků a umělců a podobně jako David Lodge či Malcolm Bradbury srovnává akademické zvyky na obou stranách oceánu.

Virginia Minerová /Vinie/ je čtyřiapadesátičtvrťletá, drobná, neprovdaná žena, která cestuje z USA do Velké Británie na studijní cestu. Jejím oborem je literatura pro děti se zvláštním zaměřením na dětský folklór, říkadla, rozpočítadla apod.. Virginie předchozí milostný život neobsahoval žádnou romantici a také její sňatek skončil velkou deziluzí. Okolí ji považuje za vyrovnanou, neprůbojnou a obětavou: ve skutečnosti však Vinie všechno závaží své minulosti a osamělosti /ztělesněné věrným psem Fidem, který reprezentuje sebelítost a často v jejích představách uléhá k nohám své paní/, je dostatečně profesionálně schopná i ctižádostivá a sama není přesvědčena o vlastní dobrotě a nesobeckosti. Má velmi ráda Anglii a na prvních stránkách románu se těší na půlroční studijní pobyt, který má strávit v Londýně. Již v letadle se seznámi s Chuckem Mumpsonem, který letí do Anglie na čtrnáctidenní standartní zájezd, ale vzhledem k předchozí manželské krizi odloží návrat

na neurčito. Chuck je typem "pocitivého barbara" - jeho delikventní mládí, neúplné vzdělání, kovbojský oblek a nevyužívaná bojnost finančních předků jsou zpočátku Vinie vzdálené a nesympatické. Chuck je zklamán Londýnem i neúspěšným hledáním svých "šlechtických" předků a neomylně přitahován k Vinie, jejíž dobrotu, pocitost a vzdělání bezelstně obdivuje. Výsledkem je tragická láska, neboť Vinie nerozezná, že Chuck je nejen vážně zamileván, ale také vážně nemocen. Teprve po jeho smrti pochopí, že právě prožila největší lásku svého života.

Paralelně probíhá příběh kolegy profesorky Minerové, Freda Turnera, mladého přitažlivého muže, který má v Anglii napsat studii o Johnu Gayovi. Také Fred prodělal nedávno krizi svého partnerského vztahu. Oženil se s feministkou Ruth, protože mu imponoval její profesionální talent /Ruth se zabývá uměleckou fotografií/, nekonvenčnost, originální názory, otevřenosť a neschopnost falše. Fred pochází z tzv. dobré rodiny a ke klíčovému nedorozumění s Ruth dojde, když se cítí zneužit pro její "pornografické" fotografie. Na společně plánovanou cestu do Anglie odlétá Fred sám a po počátečním krizovém období, kdy se mu protiví země, její obyvatelé, klima i studium, se seznámi s atraktivní herečkou v nejlepších letech, která představuje protiklad jeho ženy téměř v každém ohledu. Je nestálá, rozmarňá, spontánní a ryze ženská. Nesporný talent a zhýčkanost slávou i obdivovateli ji nutí hrát také v životě. Miluje Freda, dokud je ochoten všechno s ní sdílet - jakmile vyjde najevo, že nebodlá zůstat navždy v Anglii v roli vydržovaného muže, má Rosemary nevyvratitelný pocit, že byla zneužita pro krátkodobou avantýru. Protože Fred nechce lásce obětovat kariéru, je zavržen - ovšem v závěru se ukáže, že nestálost Rosemary je vlastně nemocí, neboť trpí záchvaty chorobné rozpolenosti, alkoholismu a nevíry v samu sebe. Fred se /částečně zásluhou profesorky Minerové, která překoná pohodlnost a angažuje se při včasném vyřízení telefonického vzkazu/ smíří se svou ženou a odlétá zpět do Států.

Na rozdíl od knih, které byly odměněny Pulitzerovou cenou v posledních letech, nezabývá se román Alison Lurieové lidmi na okraji společnosti /"Color Purple" Alice Walkerové z r. 1983 byl pohledem na svět očima černošské dívky, "Ironweed" Williama Kennedyho z r. 1984 putováním vyhnance pronásledovaného osudem i zákonem/. Její hlavní hrdinové však také nepatří k privilegovaným nepracujícím vrstvám. Právě naopak, jejich osobní rozhodnutí jsou ovlivňována i materiálními ohledy, mají nedostatek finančních prostředků a nemohou si dovolit chodiť nejen do drahých restaurací, ale ani kupovat vstupenky do drahých divadel. Na rozdíl od bohatých cestovatelů Henry Jamese se jedná o Američany středních vrstev. Přijeli do Anglie za poznáním a dokud tráví dny v londýnských knihovnách a v čítárně Britského muzea, nepřicházejí do styku se skutečnou Anglií. Ale ve chvíli, kdy začnou opravdu poznávat, podléhají, vzdálení od známých klišé, neobvyklým situacím a navazují pro sebe nezvyklé intimní vztahy s lidmi, se kterými by se byli doma pravděpodobně ani nesetkali. Tyto "lásky v cizině" přinesou oběma hlavním hrdinům obohacení jejich zkušenosti, chvílkové štěstí a posléze trýzeň, neboť jejich naplnění je nemožné a není jisté, zda by neskončilo velkým zklamáním pod tlakem každodennosti.

Postavy Alison Lurieové chtějí vést užitečný život a trpí také profesionálními neúspěchy /Vinie nemůže zapomenout na urážlivou poznámku otištěnou profesorem Zimmernem v časopise Atlantic/. Její práce postupuje dobře, i když se občas dočká při své sběratelské činnosti mezi dětmi na anglických školách různých tragikomických překvapení - jednou je dokonce šokována oplzlými rýmovačkami, které s původní poezíí nemají nic společného a za které ji dívka viditelně pocházející z neutěšených poměrů donutí zaplatit s tím, že Vinie je jistě prodá ve své knize mnohem dráž. Chuck, který byl doma předčasně penzionován, se cítí nepotřebný a zůstává proto rád s archeology jako

odborník na spodní prameny, i když mu nemůže kromě stravy a ubytování být poskytnut plat. Podobně i další postavy mají silný pocit profesionální ctižádosti.

Po několika překvapivých katazích román končí zdánlivě tam, kde začal: Fred odlétá, Rosemary překonává schizofrenický záchvat a dále hraje, Vinie dokončila svou práci. Všichni však vycházejí z dobrodružství v cizině moudřejší a zralejší.

Typické pro "komedii mravů", kterou Lurieová rozpoutává kolem svých postav je, že každá z nich je ve skutečnosti jiná, než jakou se jeví: Vinie má daleko ke staropanenské profesorce, Chuck není omezený kovbojský tupec, Fred nemůže být přes svůj atraktivní zevnějšek považován za donchuana, Rosemary závěrem ztrácí pozlátko obdivované hvězdy na vrcholu slávy. Pocit věčného koloběhu a podobnosti životních osudů v různých staletích je umocňován citáty z Johna Gaye či dětskými říkadly uvedenými na počátku každé kapitoly.

Alison Lurieová je obratnou vypravěčkou, která s akutním smyslem pro paradoxy proniká do tajných myšlenek postav, za fasádu jejich vlastních sebeklamů. Vtipné a dovedně konstruované zápletky, živý realistický dialog, smysl pro ironii a komedii života jsou hlavními klady tohoto románu, jímž spisovatelka dosáhla zatím vrcholu své tvorby.

Ivana Lukačovičová